

Insänt

Kommundelsråd, nej tack!

I den politiska debatten har som ett medel att föra besluten närmare folket föreslagits införande av kommunaldelsråd, dvs fullmäktigeförsamlingar som behandlar frågor rörande en del av en kommun. Förslaget har, vill jag hävda, ett antal nackdelar och löser dessutom inte de problem det är avsett att lösa. Det bör därför avvisas.

Kommundelsråd kan väljas direkt eller indirekt. De kan få fatta ekonomiska beslut eller bara vara remissorgan. De kan ha eller inte ha uttaxeringsrätt.

Den enklaste varianten av kommunaldelsråd är ett indirekt valt råd med samma parti proportioner som kommunfullmäktige och med rätt att besvara remisser men utan rätt att fatta ekonomiska beslut. Kommunala beslut i lokala frågor avgörs i dag av hur fullmäktige grupperna i kommunfullmäktige ställer sig. De rättar sig i sin tur i lokala frågor normalt efter vad de lokala partiorganisationerna tycker. Dessa lokala partiorganisationer är desamma som är representerade i kommunaldelsrådet. I praktiken blir därmed rådet ett lokalt kommunfullmäktigeutskott. Dess tyckande blir detsamma som vad fullmäktige senare beslutar och som fullmäktige skulle ha beslutat om rådet ej funnes. Förnuftiga rådsledamöter torde efter ett tag stanna hemma från rådets sammanträden och använda sin tid till något mer produktivt, om de inte tilldelas ett ordentligt tilltaget sammanträdesarvode.

En fänig mellanvariant är att kommunaldelsrådet görs proportionellt efter det lokala valutaslaget. Rådet kan då komma att ha annan majoritet än kommunfullmäktige. Dess beslutsförslag kommer att konsekvent köras över av fullmäktige, varigenom dess meningslöshet än klarare demonstreras.

Ett steg allvarligare än om rådet bara har rätt att besvara remisser är om det också har initiativrätt. Initiativen kommer

att bestå av att man försöker hitta på sätt att använda kommunens gemensamma ekonomiska tillgångar till att gynna den egna kommundelen. När väl en lokal partigrupp hittat på någon ny kostsam idé, kommer inte de andra att våga gå emot. Det är ju trots allt övriga kommundelar som betalar lejonparten av kostnaderna. Kommunfullmäktige grupperna kommer sedan att ha svårt att gå emot de lokala initiativen. De vill inte köra över sina lokala partiföreningar. Det man gör i denna och i andra varianter av kommunaldelsråd är att man använder skattepengar till att arvoda personer för att hitta på sätt att göra av med ytterligare skattepengar.

Ytterligare ett steg neråt är om man inför direkta val till kommunaldelsrådet. Har man indirekta val, kan man möjligen hoppas på att väljarna samtidigt tar ställning till partiernas lokala överbud och till deras bud vad gäller skatterna. Skall man ha fristående val av personer med uppgift att använda centralt uttaxerade pengar till att gynna den egna kommundelen försvinner även denna lilla kostnadspress. Överbudskampen blir stenhård. Samtidigt uppmuntras inte bara kommunaldelskandidaterna utan hela de lokala partiorganisationerna att hitta på nya dyra lokala projekt.

Ett försök att lösa problemet med kommunaldelsrådets kostnadsansvar har varit att ge dem en egen budget med en klumpsumma anslagen från kommunen som rådet får göra av med på valfritt sätt. Effekten blir densamma som inom kommunala nämnder och statliga verk. Råden kommer att energiskt anstränga sig att göra av med pengarna för att inte anslagen skall minska följande år. (Det kommer säkert dessutom att vara förbjudet att göra det enda vettiga med pengarna: att fördela dem i form av kontanter lika mellan kommundelens medborgare.) Samtliga råd kommer

att inför budgetbehandlingen i kommunen påvisa vilka förträffliga saker de skulle kunna göra om de fick mer pengar, och vilka katastrofer som skulle inträffa om anslagen minskade. Samtliga partier kommer att innehålla en grupp med "vested interests" i kommunalråden, vilket kommer att stoppa varje försök att sänka anslagen till dem.

Lösningen på det senast diskuterade problemet brukar vara att man ger kommunalrådet uttaxeringsrätt, så det blir kommunalrådets egna medborgare som får betala det som kommer dem till godo. Slutresultatet torde dock bli, att införandet av ytterligare en instans med uttaxeringsrätt leder till en ytterligare ökning av den kollektiva konsumtionen på den privata bekostnad. Detta är ju samma sak som att man flyttar besluten från den enskilde till kollektivet, dvs tvärt emot den decentralisering av besluten som man från början avsåg med reformen.

En del orsaker till att uttaxeringen och de kollektiva besluten ökar har nämnts ovan. Fler finns. Den som valts till medlem av ett kommunalråd vill inte känna sig onyttig. Att sitta i rådet och föreslå nedskärningar eller rådets snara avskaffande är att erkänna att man som rådsmedlem är samhällsskadlig. Naturligare är att man känner en plikt att göra något av sin post. För att visa sina väljare och sig själv att man ej är onyttig, blir man snart lika flitig som övriga rådsmedlemmar i att hitta på kostnadskrävande motioner. Blir man inte det tröttnar man snart på uppdraget och lämnar det till någon annan med annan inställning.

Att införandet av nya kollektiva instanser medför ett ökat antal kollektiva beslut

förstärks av ytterligare två saker. För det första är det de, som tycker bra om kollektiva beslut, som har det största valdeltagandet och största kunnandet om partiernas åsikter, särskilt när det gäller relativt sett ointressanta organ som kommunalråd. Den förnuftige väljaren finner snart, att den privata nytta han har av att studera partiernas program och väga dem mot varandra för att sedan lägga sin inte särskilt tunga röst är mycket liten, jämfört med om han använder tiden till att titta på ishockey eller studera frimärksmarknaden. För det andra är det främst de, som tycker om att fatta kollektiva beslut, som låter sig väljas in i ett kommunalråd. Erfarenheten, exempelvis från kyrkofullmäktige, visar att även personer, som kommer från kretsar som borde veta bättre, är mycket roade av att fatta kollektiva beslut och att utöka den kollektiva sektorn, när de själva får vara med och bestämma och när pengarna går till deras eget lilla skötebarn.

Som nämnts ovan, är det argument som brukar framföras för ett införande av kommunalråd, att besluten i dagens samhälle ligger för långt från den enskilde. Man har därmed korrekt konstaterat, att medborgarna är missnöjda med dagens beslutsformer. Man har dock ställt diagnosen fel. Felet är inte att de kollektiva besluten fattas på fel ställe. Felet är att det fattas för många kollektiva beslut och för få privata beslut. Detta fel rättar man inte till genom att införa ytterligare en kollektiv beslutsnivå, tvärtom. Problemet med det långa avståndet mellan folket och beslutsfattarna bör lösas med skattesänkningar och privatisering.

Erik Alm